

این دستورالعمل را برای اجرای مانور در سالهای آینده نیز نگهدارید

دستورالعمل اجرایی مانور سراسری زلزله و ایمنی

ویژه مدیران مدارس کشور

۸ آذرماه

آمادگی

آرامش

پناهگیری

خروج

پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله

www.iiees.ac.ir

دستورالعمل اجرایی مانور سراسری زلزله و ایمنی

ویژه مدیران مدارس کشور

۸ آذر ماه

برگزارکنندگان:

پژوهشگاه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله، وزارت آموزش و پرورش،
سازمان مدیریت بحران کشور، جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران،
سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، ستادهای حوادث و سوانح غیرمترقبه
استانهای کشور، سازمان دانش آموزی

فهرست مطالب

سخنی با مدیران محترم	۳
زمان برگزاری مانور	۴
چگونگی برگزاری	۴
چگونه مدرسه خود را در برابر زلزله ایمن تر کنیم	۵
چند توصیه مهم (قبل از اجرای مانور)	۶
مراحل اجرای مانور	۸
برخی اقدامات نامناسب	۱۲

۱. به منظور حسن اجرا و اطلاع رسانی زمان و نحوه اجرای مانور، همه ساله دستورالعمل ویژه‌ای برای مدیران تدوین و به مدارس ارسال می‌شود. اما در نظر است برای سال‌های آینده دستورالعملی ثابت در اختیار مدارس قرار گیرد تا از چاپ مجدد و تحمیل هزینه‌های آن کاسته شود؛ بنابراین نگهداری این دستورالعمل به عنوان مبنا و سند اصلی برگزاری مانور برای سال‌های آینده ضروری است و مفاد آن تا زمانی که دستورالعمل جدیدتر تحویل مدارس گردد، برای اجرا در مانورهای سالهای آینده لازم الاجرا خواهد بود.

۲. گزارش‌های دریافتی از مدارس سراسر کشور و نتایج کارگاه آسیب شناسی مانور مورخ ۸۸/۵/۲۷ نشان می‌دهد که متأسفانه دو اصل مهم و اساسی مانور یعنی پناهگیری و خروج مناسب که اجرای مانور بر این دو اصل مبتنی است، در مانورها، کمتر مورد توجه قرار گرفته و مسائل نمایشی مانند نشان دادن مجروحان و کشته شدگان، آوار و تخریب که اهداف مانور را پوشش نمی‌دهند پررنگ تر شده است؛ بنابراین از تمامی مدیران و برگزارکنندگان تقاضا می‌شود، مبنا و اساس کار مانور را بر دو اصل فوق یعنی پناهگیری و خروج قرار دهند تا در حد توان از خارج شدن از اهداف اصلی و تحمیل هزینه‌های غیر ضروری جلوگیری بعمل آید.

زمان برگزاری مانور

پس از برگزاری چند دوره مانور و براساس کارشناسی های بعمل- آمده روز ۸ آذرماه برای اجرای این فعالیت آموزشی انتخاب گردیده است، بر این اساس همه ساله مانور سراسری زلزله و ایمنی در ۸ آذر ماه بصورت همزمان در سطح تمامی مدارس کشور برگزار می گردد.

چگونگی برگزاری

در روز مانور، آژیری تحت عنوان "زنگ ایمنی در برابر زلزله" بین ساعت ۱۰ تا ۱۰:۳۰ از طریق رادیو سراسری و رادیوهای مراکز استانها (به مدت یک دقیقه) پخش خواهد شد.

مدیران محترم مدارس می توانند رادیو سراسری را بر روی طول موج بلند ۹۰۰ AM و طول موج کوتاه ۹۳/۹ FM و رادیو پیام را بر روی طول موج بلند ۱۰۴/۷ FM و طول موج کوتاه ۱۱۸۸ AM دریافت کنند.

از زمان شروع آژیر که به مدت یک دقیقه به طول می انجامد تا پایان آن دانش آموزان باید (بر اساس اقدامات ضروری هنگام مانور) در هر مکانی که پناه گیری کرده اند، بمانند؛ پس از پایان آژیر (به منزله پایان زلزله فرضی) با همکاری معلمان و معاونان، دانش آموزان بایستی با آرامش مرحله خروج (رفتن به حیاط مدرسه) را انجام دهند. به یاد داشته باشیم دانش آموزان داخل حیاط به هیچ وجه کنار دیوارها و ساختمانها تجمع نکنند و در وسط حیاط بنشینند.

مدارس نوبت بعد از ظهر در زمان زنگ دوم یا سوم که دانش آموزان سر کلاس هستند به مدت یک دقیقه با استفاده از زنگ مدرسه مانور را انجام دهند.

چگونه مدرسه خود را در برابر زلزله ایمن‌تر کنیم

- برای جلوگیری از ریزش احتمالی شیشه‌ها، روی آنها سلفون‌های چسبی زده شود و یا جلوی پنجره‌ها پرده پارچه‌ای بلند یا پرده کرکره نصب شود؛
- میز و نیمکت دانش‌آموزان از کنار پنجره فاصله داشته باشد؛
- چراغهای آویز، تابلوها، تخته سیاه‌ها، کمد‌ها، قفسه‌ها و ... در جای خود با بست مناسب محکم شوند؛
- کلید، پریز و سیم‌کشی‌های برق، لوله‌کشی‌های گاز، آب و شیرهای اصلی آنها بررسی و نواقص احتمالی توسط متخصصین برطرف شود؛
- در آزمایشگاه، مواد شیمیایی، سمی یا قابل احتراق داخل قفسه‌های قفل‌دار و طبقات پایین قرار داده شود؛
- در آزمایشگاه و کتابخانه، قفسه‌ها با بستهای L شکل به دیوار محکم شوند؛

۵

- کامپیوترها، دستگاه‌های چاپ و تکثیر و نظایر آن با بستهای مناسب محکم شوند؛
- راهروها، راه پله‌ها و راههای خروجی از وسایل غیرضروری مانند گلدان، سطل زباله و ... که ممکن است پس از وقوع زلزله راه خروج را مسدود کنند، خالی شوند؛

- کپسول‌های آتش‌نشانی بررسی و با اطمینان از سالم بودن آنها، در جای مناسب و قابل دسترس قرار داده شوند؛
- در مسیرهای خروج و محل نشستن معلمان و دانش‌آموزان، از نصب تابلوهای سنگین، آینه و ... پرهیز شود.

موارد زیر تنها جهت اجرای مانور نبوده و رعایت همیشگی آنها می‌تواند به ایمنی دانش‌آموزان در هنگام زلزله و یا خطرات دیگر کمک نمایند:

- ۱- چنانچه درهای ورودی کلاسها، آزمایشگاه و... به طرف بیرون باز شوند خروج اضطراری با سهولت بیشتری انجام می‌شود؛
- ۲- کپسول‌های آتش‌نشانی، جعبه کمک‌های اولیه و... برای تمامی دانش‌آموزان قابل دسترس باشند؛
- ۳- قفل و لولاهای درهای خروجی بازدید و از نظر فنی کنترل شوند؛
- ۴- وجود سیستم قطع اضطراری گاز می‌تواند خطرات ناشی از زلزله مانند آتش‌سوزی را کاهش دهد؛
- ۵- چه در زمان پناه‌گیری و چه بعد از آن (خروج) از دیوارهای بیرونی مدرسه و ساختمان حتماً فاصله گرفته شود؛
- ۶- توجه شود محلی که برای تجمع دانش‌آموزان در داخل حیاط پیش‌بینی می‌شود بر روی چاه آب یا فاضلاب نباشد؛
- ۷- اماکن خطرناک مانند پنجره‌ها، چاه فاضلاب، دیوارهای مدرسه و... برای دانش‌آموزان معرفی و علامت‌گذاری شوند؛
- ۸- به منظور ذخیره آب برای بعد از وقوع زلزله از تانکرهای بزرگ

چند توصیه مهم (قبل از اجرای مانور)

آب استفاده شود، سعی شود تانکر آب در جایی مناسب و ایمن
تعییه شود؛

**پنجره های مدرسه (بویژه طبقه همکف) نباید دارای حفاظ ثابت باشند،
تا در زمان اضطراری از آنها استفاده شود.**

۹- راهها خروجی حتماً باز نگه داشته شوند؛

۱۰- در مدرسه برای ورود و خروج ماشین های آتش نشانی و امدادی
در زمان حادثه مناسب باشد (از نظر ارتفاع و عرض)؛

۱۱- در زمان حضور دانش آموزان در مدرسه، از قفل کردن درهای
ورود و خروج خودداری شود.

**مراحل مانور صرفاً با استفاده از روشهای توصیه شده در این راهنما
انجام شود.**

مراحل اجرای مانور

به محض پخش آژیر از رادیو تمامی افراد بایستی پناه‌گیری نمایند بدین منظور:

- ۱- اگر در طبقه همکف ساختمانهای یک یا دو طبقه هستید و به در خروجی نزدیک می‌باشید، به فضای باز و به دور از ساختمانها و دیوارها رفته و روی زمین نشست و مراقب خود و اطرافیان باشید.
- ۲- اگر در داخل کلاس درس هستید، در زیر میز پناه‌گیری کنید، به این صورت که یک زانوی خود را به زمین زده و با دست پایه‌های میز را محکم بگیرید؛
- ۳- چنانچه صندلی کلاس شما از نوع انفرادی و دسته‌دار است، بر روی صندلی بمانید و از سر و گردن خود مراقبت کنید؛

در صورتی که فضای کافی در زیر میز برای دانش‌آموزان وجود نداشت، بین دو ردیف میز و نیمکت نشسته و یک زانوی خود را به زمین زده و با کیف، کتاب و یا دست از سر خود مراقبت کنید.

راه پله ها محللهای مناسبی برای پناه گیری نمی باشند، ولی اگر در زمان زلزله در آن مکان بودید، سعی نکنید از آنجا فرار کنید بلکه کنار دیوار روی پله نشسته و با کیف، کتاب یا دست از سر خود مراقبت کنید و به هیچ وجه به نرده های کنار پله تکیه ندهید.

۴- در کلاس درس، گوشه دیوارهای داخلی جای مناسبی برای پناه گیری است. در گوشه دیوار نشسته و با کیف، کتاب و یا دست از سر و گردنتان محافظت کنید؛

۹

۵- اگر در راهرو هستید، به کنار دیوارهای داخلی و دور از پنجره ها و شیشه ها بروید، سپس کنار دیوار نشسته و سر و گردن خود را با کیف، کتاب و یا دست بپوشانید؛

۶- چنانچه در آزمایشگاه هستید در گوشه دیوار و به دور از مواد و مایعات قابل احتراق، سمی و قفسه های نگهداری آنها پناه بگیرید؛

۷- اگر در کتابخانه هستید از قفسه های کتاب دور شوید و در جای مناسبی مانند زیر میز یا گوشه دیوار داخلی پناه گیری کنید؛

۸- اگر در حیاط مدرسه هستید از تیرکهای زمین بازی، سبد بسکتبال، دیوارها و ساختمانها فاصله بگیرید و در وسط حیاط مدرسه بنشینید و مراقب خود و اطرافتان باشید.

برای پناه گیری به نکات زیر توجه کنید:

- الف - از پنجره ها و درهای شیشه ای فاصله بگیرید؛
- ب- از کنار وسایلی که امکان سقوط یا پرتاب دارند (تابلوه ها، گلدانها و...) دور شوید؛
- ج- چنانچه کلاس شما وسایل گرمایی مانند بخاری دارد از آن فاصله بگیرید؛
- د- در طول مدت زمان پخش آژیر، محل خود را ترک نکنید.

تا سال های گذشته چهار چوب در به عنوان مکان مناسبی برای پناه گیری توصیه می شد. متأسفانه در ساخت و سازهای چند سال اخیر نحوه اتصال چهار چوب در به اسکلت ساختمان به نحوی است که در زمان زلزله احتمال جابجایی آن زیاد است، بنابراین این در حال حاضر پناه گیری چهار چوب در با توجه به تنوع در ساخت و ساز توصیه نمی شود.

پس از اتمام پخش آژیر از رادیو، از محل پناه‌گیری خارج و به حیاط مدرسه بروید؛ بدین منظور:

۱- خونسردی و آرامش خود را حفظ کرده و از هجوم به سمت درهای خروجی اجتناب کنید؛

۲- سعی شود با هماهنگی و راهنمایی معلمان، دانش‌آموزان به نوبت و یکی پس از دیگری از کلاس خارج شوند. این کار موجب می‌گردد از ازدحام در راه پله‌ها جلوگیری به عمل آمده و دانش‌آموزان صدمه نبینند؛

۳- دانش‌آموزان در محل پیش‌بینی شده در وسط حیاط (به دور از ساختمانها، دیوارها و چاه‌های فاضلاب) تجمع کرده و روی زمین بنشینند و گروهی از دانش‌آموزان با زنجیر نمودن دست به یکدیگر دور آنها را احاطه کرده و از خروج دانش‌آموزان جلوگیری بعمل آورند، این کار می‌تواند به کنترل دانش‌آموزان پس از زلزله کمک زیادی نماید.

۴- پس از آنکه دانش‌آموزان مرحله خروج را انجام دادند مدیر یا مسؤول اجرای مانور با آنها در مورد نحوی اجرای مانور مدرسه و تاثیرات آن در بالا بردن مهارت‌های مقابله با زلزله و حتی مسائل روحی و روانی صحبت کند.

توجه: چنانچه در مدرسه راه‌های خروجی متعددی وجود دارد، با هماهنگی‌های قبلی و توجیه دانش‌آموزان، مسیر خارج شدن از راهروها و راه پله‌ها از قبل بین کلاس‌ها تقسیم و تعیین شود. معاونان و معلمان محترم لازم است در زمان خروج، برای جلوگیری از هرگونه خطر احتمالی و آسیب‌دیدگی دانش‌آموزان، مراقبت‌های لازم را بعمل آورند.

برخی اقدامات نامناسب

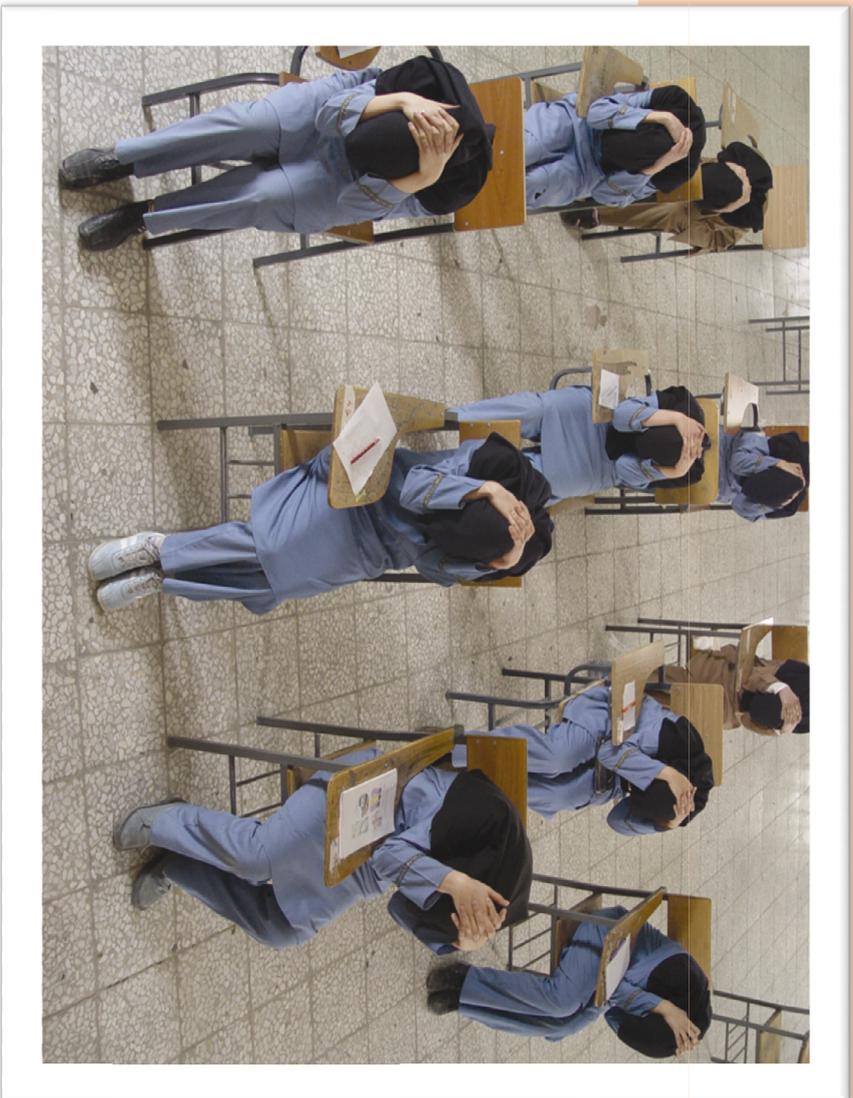
- ۱- پناه‌گیری داخل حیاط کنار دیوارها، ساختمان و اجسام خطرناک؛
- ۲- پناه‌گیری در جاهای نامناسب مانند:
 - زیر پنجره؛
 - زیر وسایل بازی؛
 - زیر وسایل قابل سقوط.
- ۳- خروج از کلاس‌ها بصورت شتابزده همراه با هجوم بردن و دویدن با سرعت به طرف در خروجی؛
- ۴- نشان دادن کشته و مجروح‌ها که موجب ترس و دلهره می‌شود.

مدیران محترم مدارس مسؤوول اجرا و نظارت بر حسن اجرای مانور
می باشند.

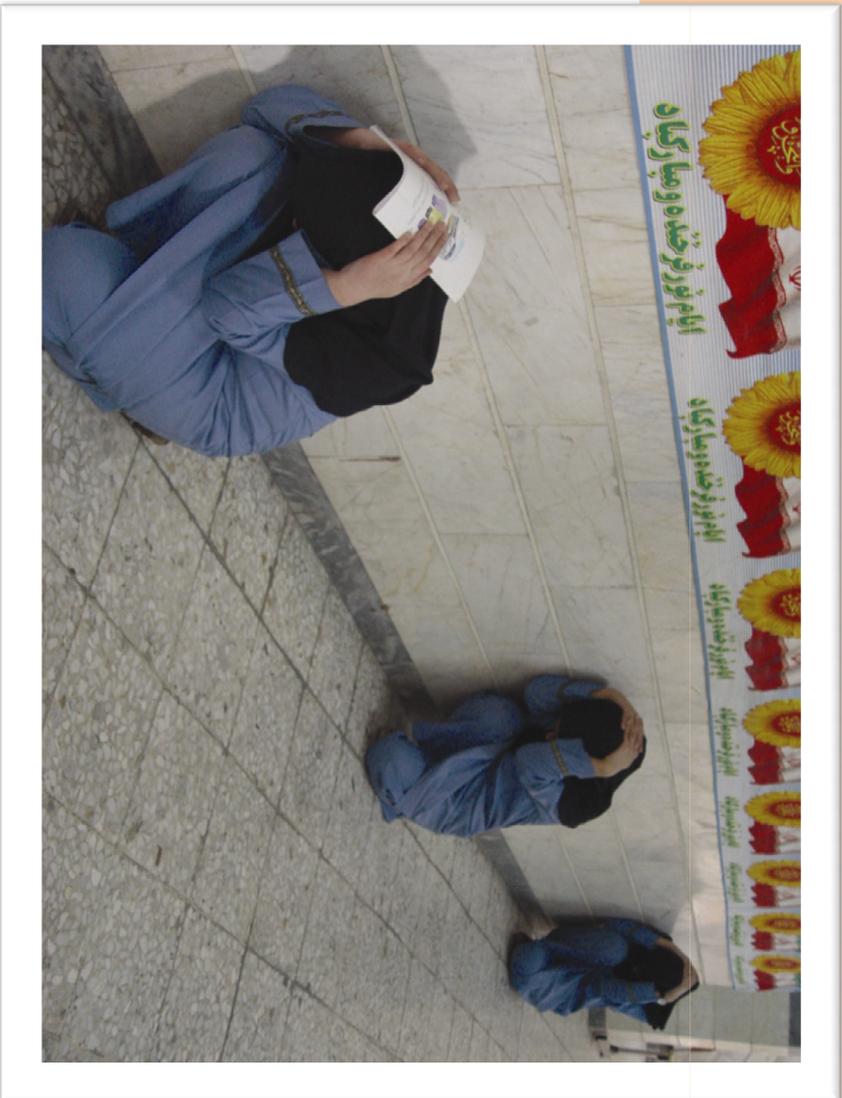
- با توجه به رویکرد جدید مانور، اولیاء محترم مدرسه می‌توانند از فعالیت‌های زیر با موضوعات زمین، زلزله، ایمنی، پناه‌گیری، خروج و ... در جهت ترغیب دانش‌آموزان به فعالیت‌های فوق برنامه و افزایش دانسته‌های ایشان بهره‌گیری نمایند:
- در مقطع ابتدایی بهره‌گیری از روش‌هایی مانند نقاشی، کاردستی، و ...
 - در مقطع راهنمایی بهره‌گیری از روش‌هایی مانند شعر و داستان، کاردستی، روزنامه دیواری و ...
 - در مقطع متوسطه بهره‌گیری از روش‌هایی مانند تحقیق و مقاله‌نویسی، طراحی پوستر، ساخت ماکت و ...

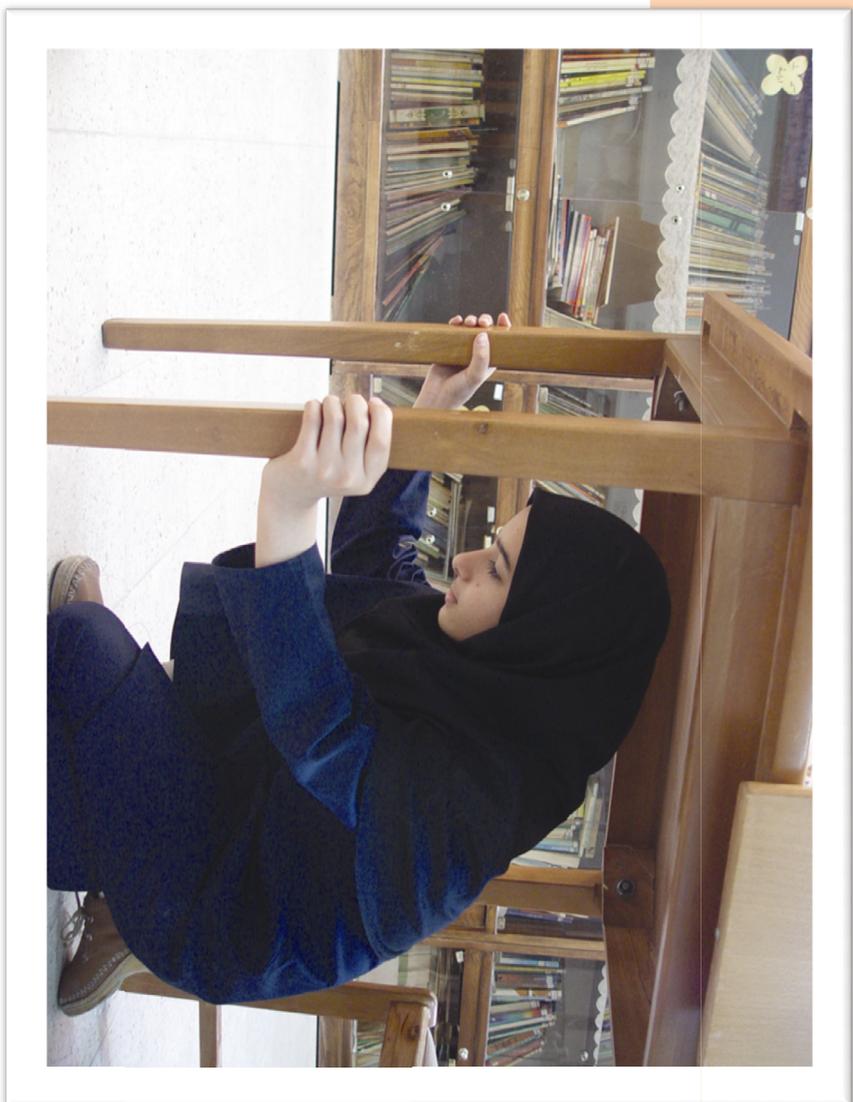
نحوہ: بنیاد گیری زیر میز

نحو: پناه‌گیری روی صندلی‌های دسته‌دار

نحو پناه گیری در راهرو

نحو پناه‌گیری در کتابخانه